

Oponentský posudek na disertační práci

Doktorand Mgr. Tomáš Machula, Dr. Ph.D. podal na TF JU ve studijním programu teologie, studijním oboru systematická teologie disertační práci s názvem *Prvotní a dědičný hřích v tradici církve, v současné teologii a v nárysu základů pro budoucí adekvátní naukovou syntézu*. Práce má včetně úvodu a závěru sedm členěných kapitol.

Kapitola druhá se zabývá, na podkladě studií exegetických, *Biblickými základy nauky o prvotním hříchu*. Doktorand vybírá podstatné výsledky bádání zejména exegeze prvních kapitol Geneze, dalších textů židovské tradice včetně apokryfní literatury a věnuje pak pozornost textům novozákonním, zejména Římanům (Ř 5, 12-21).

Logicky pak kapitola třetí je věnována *Patristickým výkladům prvotního hříchu i patristickým dilematům ohledně peccatum originale* (3.3.)

Patristickou periodu neopouští ani v následující kapitole čtvrté (*Příprava a vyhlášení tridentského dogmatu*), v níž nejprve analyzuje Augustinovu a Pelagiovu nauku. Pak už před námi defilují učitelé scholastiky (Anselm, Tomáš Akvinský), kteří nás uvádějí do pečlivé analýzy koncilních dekretů Tridentina (4.4.) a potridentského vývoje.

Poměrně rozsáhlá je kapitola pátá zabývající se *Novými teoriemi dědičného hříchu*. Defilují před námi teorie a myšlenky mnoha významných teologů a myslitelů (Labourdette, Theilhard de Chardin, Hulsbosch, Smulders, Schmitz-Moormann, Rahner, Weger, Flick a Alszeghy, Haag, Scheffczyk, Simonis, Grelot, MacIsaac, Urs Baumann, Baumgarten, Schoonenberg, Segundo, Fernandez, Villalmonete, Vanneste, Korsmeyer, Domning a Boublík). Je to monumentální mosaika, ale chybí podstatné části, které by v současné teologické práci chybět neměly – chybí ekumenický aspekt. Chybí mi např. už jen na první pohled Barth, pravoslavní současní teologové.

Šestá kapitola (*Je možná nová teologie dědičného hříchu?*) je kapitolou syntetickou a zajímavou. Matula se pokouší nastínit *Hlavní východiska nových teorií* (6.1), zabývá se problematikou *Monogenismu a polygenismu* (6.2.), zajímavým a velice aktuálním problémem adekvátnosti metafysické terminologie (6.3.) a *Kritérii pro hodnocení teologických teorií dědičného hříchu* (6.4). Sám autor považuje tuto kapitolu za „centrální, do níž vkládáme

snahu o vlastní teologický příspěvek k diskusím o dědičném hříchu“ (Disertace, s. 15; Autoreferát, s. 4), včetně zpracování přírodovědeckých poznatků.

Co říci? Práce je pedagogicky hezky vystavěna a mohla by dobře sloužit jako učebnicový text. Je v ní nemálo úsilí a tvrdé práce. Neumím si proto představit, že by kolega u obhajoby obhájil své tvrzení „Rád bych ujistil, že svou práci neupřednostňuji před rodinou...“ (s. 3) To je jistě pokus o humor, ale jen částečně.

Cením si solidního rozboru tridentských kánonů a porovnání s koncilem orangeským, cením si (sice trochu opatrnou) syntetickou kapitolu šestou.

Ale, a to je práce oponenta, trochu kritických poznámek.

Oponentský první dojem po důkladném přečtení (nelehká práce se mnou objela třikrát republiku): „Přelet nad hnízdem dědičného hříchu“ (Nehledejte prosím obsahovou shodu s románem podobného názvu, jde jen o ten přelet). Zasahuje do tolika oborů (biblistika, patrologie, systematika, přírodní vědy...), že opravdu nemůže být než přeletem. To není ani tak kritika, jako zjištění.

Už jsem zmínil „ekumenické manko“, a to nejen u průletu moderními teoriemi, ale určité četba pramenů klasiků reformace (kolem s. 70) by dodala barvitější kontury rozboru tridentských kánonů a celé práci. To se týká také dalších průletů, zastavit se např. u pojetí liberálních teologů a modernistických příspěvků by také neškodilo (kolem s. 82).

Možná zásadnější postřeh, chybí mi rozpracování Athanasiovy teorie v De incarnatione. To by bylo dobré téma pro obhajobu!

Pokud jde o průlet moderními teoriemi (ne všechny mohu kompetentně posoudit), jejich presentace je až tak přehledová, že si nejsem jist, zda autoři těchto teorií by se sami v mnohých zkratkách poznali. A navíc, proč jsou někteří teologové představováni jen na základě McDermottovy studie, a ne z jejich vlastních prací (McIsaac, něco z Grelota)? Ke cti slouží, že je to pod čarou přiznáno.

Je také dobré, že Machula uvádí i českého teologa V. Boublíka, je vždy dobré věnovat pozornost bohatství naší české teologické tradice. Možná by se našlo autorů více, nejen pod čarou uvedený Mikula (s. 166).

Proč je Hans Urs von Balthasar uveden až na s. 202 a ne v panoramatu moderních teorií? Jaký význam mají na s. 188 n. úvahy o Trojici? A proč na začátku práce spekulace, co měl a neměl napsat kardinál Ratzinger?

Po stránce formální je v práci řada nedostatků. Vypisovat jednotlivé stránky a chyby by zabralo příliš času a místa a není to ani nutné. Doktorská práce by však měla vykazovat pečlivost a přesnost, zvláště u doktora již zkušeného. Ukázkově zmíním patristické citace

např. s. 41 n. THEOPHILOS Z ANTIOCHIE, *Ad Autolyicum* je sice jakýsi odkaz, ale kde konkrétně a jaká edice? Totéž u dalších, je to autorův nedostatečný metodický přístup. Také tam, kde pracuje s Patrologií Migneho, je třeba mít na zřeteli nové kritické edice. Pracovat v disertaci pouze s českým překladem je také nedostatečné (např. s. 56 n. Augustin *O boží obci*). Nedostatečné citace jsou často i na jiných místech.

Zbytečné chyby v interpunkci lze snad omluvit jen výše uvedeným tvrzením ze s. 3.

Nechci být a nejsem hnidopich, je to jen zdvořilé konstatování, které nic nemění na faktu, že práce je přínosná, mapuje celou složitost teologie prvotního/dědičného hříchu, otevírá prostor pro úvahy v kontextu současného myšlení a navíc je pedagogicky dobře postavená.

Proto ji lze doporučit k obhajobě a těšit se, že bude inspirací pro komisi a následně pro českou teologickou obec.

Doc. ThDr. Václav Ventura, Th.D.

8.3.2008